

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Vtrum inter Beatos vnus perfectius diuinam essentiam intueatur quàm
alius. artic. 6. disput. 1.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

creatura illa, vt eminenter lumen gloriae continerent, sic etiam qualitate gratiae, atque adeo si suapte natura essent tam digna, in quibus ob suam eximiam perfectionem Deus complaceret, quam simus nos & ij Angeli quos creauit, dum qualitate gratiae sumus affecti. Quod idem confirmari etiam possit hac non leui ratione. Quod, cum genus substantiae creaturae nobilissimum sit nouem generibus accidentium: inter omnes substantias, quae diuina potentia esse possunt, nobilissimum gradum obtineat genus substantiarum, mente praeditarum, sane nullum omnino accidens diuina potentia esse potest tam nobile, quam eadem potentia dari possit substantia intellectualis eo nobilior entitatiue, seu quo ad latitudinem perfectionis essentialis. Quare licet qualitates gratiae ac luminis gloriae, etiam entitatiue, & quo ad latitudinem perfectionis essentialis, meo iudicio, perfectiores sint substantiis omnibus, quas Deus re ipsa creauit, per casque homines & Angeli ad esse quoddam euehantur, quod ipsorum naturas longo intervallo excellit: argumentum tamen persuadere videtur, esse posse diuina potentia substantiam intellectualem adeo entitatiue perfectam, quae perfectionem gratiae ac luminis gloriae suapte natura excedat, vt vel ea ratione latitudo tota perfectionis substantialis, quam Deus sua omnipotentia potest efficere, superet latitudinem totam perfectionis accidentium, quam eadem omnipotentia valet producere, si singula vnus latitudinis cum singulis alterius conferantur. Quo loco obserua, tam hoc, quam principale supra propositum argumentum, videri efficaciter probare, esse posse diuina virtute substantiam intellectualem, quae entitatiue sit longe perfectior, quo ad intellectum, longaeque maior vis ad intelligendum, quam coniunctum ex anima Diui Petri & lumine gloriae, quo eius intellectus est perfusus: eo autem dato, insufficientis profecto est illorum solutio, qui respondent, talem nihilominus intellectum insufficientem esse ad videndam diuinam essentiam, eo quod non sit participatio diuini ordinis, quemadmodum est lumen gloriae. In primis namque, cum in Deo nihil sit magis diuinum, quam ipsius substantia, intellectus, & voluntas: ea vero substantia virtute diuina possibilis, de qua loquimur, quoad naturam suam & substantiam participatio sit substantiae diuinae, eam referens, quoad intellectum vero sit participatio diuini intellectus: vtrique si quoad vnumquodque horum entitatiue, & quoad latitudinem graduum essentialium, perfectior est, quam coniunctum ex intellectu Diui Petri, & lumine gloriae, quo est perfusus, non minus, imo longe plus est ordinis diuini, quam lumen gloriae, quod, tamquam quippiam imperfectius, longe minus refert naturam & perfectionem diuinam. Deinde rem expendenti ac consideranti satis profecto absurdum est, e duabus perfectionibus, quarum vna maior est alia, eam quae minor est, ordinis esse diuini: eam vero, quae maior est, non item. Illa item insufficientis est solutio, qua quidam respondent, ideo intellectum illum insufficientem esse ad videndum Deum, quoniam est ordinis naturalis: lumen vero gloriae ordinis supernaturalis. Etenim sicut lumen gloriae supernaturale est intellectui nostro, & cuiuscumque eorum angelorum, quos Deus re ipsa creauit: ita intellectus illius substantiae diuina virtute possibilis, supernaturalis esset animae nostrae, & angelis, quos Deus creauit: & sicut intellectus ille in se est quadam natura, ita lumen gloriae in se est quadam natura, quae per comparationem ad inferiora supernatura-

Molina in D. Thom.

A lis est, perinde atque Verbum diuinum naturale est in Deo, supernaturale vero humanae Christi naturae, cui est vnitum. Adde, esse naturale, aut supernaturale, esseque vnus, aut alterius ordinis, per accidens se habere ad rem, de qua disputamus. Cum enim Deus sub obiectum cadat cuiuscumque intellectus, neque ad proportionem seu accommodationem, vt videatur, requiratur virtus ad intelligendum, quae vel quoad magnitudinem virtutis, vel quoad latitudinem perfectionis essentialis sit infinita: dato vero quocumque intellectu certa virtutis aut perfectionis essentialis, dari possit alius, qui suapte natura duplo, quadruplo, octuplo, & ita in infinitum maior quo ad vtrumque sit: deueniendum vtrique erit ad aliquem, qui suapte natura quo ad vtrumque accommodatus sit. Atque haec sunt vires argumenti principalis propositi.

B Ad tertium, si sermo sit de creaturis illis, denegato eis ad tempus concursu generali, quo indigerent vt diuinam essentiam intuerentur, atque adeo constitutis in via sine visione ac fruitione supra id, quod ipsarum natura postulare, neganda esset consecutio: sola namque perfectio natura, sine influxu essentiae diuinae in ratione speciei intelligibilis, & sine visione beatifica, insufficientis esset ad consolidandum liberum arbitrium, ne peccare possent. Si vero sit sermo de eisdem creaturis intuentibus diuinam essentiam, vt ipsarum natura postulare, id nullam esse absurdum: sicut absurdum non est, nos per visionem beatificam reddi impotentes ad peccandum.

C Verum cum in re tam sublimi nihil facile audendum sit, satius nunc videtur aliorum iudicio, quam nostro, rem definiendam relinquere. Hinc enim vis argumenti propositi ita vrget, vt propere rem demonstrare videatur. Illinc allicit communis Doctorum sententia, quae affirmat, Deum sua omnipotentia efficere non posse creaturam, quae suapte natura beata sit, & videre diuinam essentiam possit. Hinc rursus premit argumentum, cuius nulla occurrit solutio, quae omnino expleat intellectum, suadetque, vt tandem assentiamur. Illinc incommoda illa deterrerent, quae paulo ante intulimus, ac dissoluere conati sumus, in quae statim incidit, quicumque a communi Doctorum opinione delectere instituat. Quocirca nostrae partes modo fuerint rei difficultatem pro vtraque parte agri discussione aperuisse: aliorum nunc sint attentè iudicare, ac sententiam ferre. Etenim multa decursu temporis aliorum examine paulatim appensa, & quasi suffragiis comprobata tutè asseruntur, quae priuato iudicio statim prolata temerè effugerentur.

ARTICVLVS VI.

Vtrum inter beatos vnus perfectius, quam alius, diuinam essentiam intueatur.

DISPUTATIO I.

PRIMA conclusio huius articuli est. Inter beatos vnus perfectius alio diuinam essentiam intuetur. Conclusio haec est de fide, colligiturque ex eo fundamento, quod beati non omnes sunt aequales quoad praemium essentialia, sed pro quantitate meritorum vnus est beatior alio: cum ergo visio beatifica, vel sit prima & praecipua pars praemij essentialis, vel certe pro quantitate ipsius sit quantitas amoris & fruitionis, quae cum

Conclusio. Beatorem vnus perfectius alio intuetur diuinam essentiam.

K 3 visio

Iouinianior.

Lutheri blasphemus ac impius error.

Beatitudo unde mansio dicitur.

visione integrum praemium essentiale constituunt: fit, vt videntium diuinam essentiam vnus alio perfectius eam videat.

Contrariam fundamentum, quam conclusioni assertio, fuit error Iouiniani tempore Diui Hieronymi, qui asseruit, omnes, tam beatos in praemio, quam damnatos in poena, esse aequales, virtuteque inter se ac vitia esse aequalia. In eodem errore, quod ad Beatos attinet, videtur fuisse Lutherus, qui vt omnes fecit pares beatae Virgini in sanctitate & meritis (quod aures horrent audire, neque quidquam ineptius dici possit) ita quoque omnes videtur fecisse pares in praemio. Vide Sotum 2. de natura & gratia capite 20. Contra hunc errorem scripserunt Hieronymus 2. libro contra Iouinianum in impugnatione propositionis quartae Iouiniani, eundemque reprobaui in expositione symboli ad Damasum, Augustinus in libro de sancta virginitate: eiusdem ex parte meminit de haeresi. ad Quod vult Deum, haeresi 82. Calstrus de haeresibus, verbo beatitudo, haeresi 7. Sotus in 4. dist. 49. quaest. 3. artic. 2. & copiosius Vega libro 10. super Concilium Tridentinum a cap. 4.

Probatum ergo de fide esse tam fundamentum, quam conclusionem ex eo deductam, ex illo Ioannis 14. In domo Patris mei mansiones multae sunt: quod non intelligitur de diuersitate statuum, aut de diuersitate particularium Ecclesiarum in Ecclesia militante, vt sinistra interpretatur Iouinianus, sed de diuersitate praemiorum in Ecclesia triumphante: quod patet ex sequentibus: subiungit enim, Quia vado parare vobis locum: per mortem scilicet meam: & si abiero & preparauero vobis locum, iterum veniam, & accipiam vos ad me ipsum, vt vbi sum ego, & vos sitis. Porro, vt Diuus Thomas in 4. distin. 49. quaest. 1. art. 4. quaestiuicula 3. ait, Sempiterna beatitudo a manendo, seu quiescendo, mansio dicitur: mobile enim in fine motus manere, quiescereque dicitur: quare cum sempiterna beatitudo finis sit, vbi quiescet appetitus noster, terminisque motus, ac contentions nostrae, merito mansio dicitur: mansiones vero in plurali, propter varios gradus beatitudinis, ad quos beati pro qualitate ac quantitate meritorum perueniunt.

Prima item ad Corinthios 15. dicitur, Stella ab stella differt in claritate, sic & resurrectio mortuorum: gloria autem inaequalis corporis ab inaequalitate gloriae animae dimanat. Capite tertio eiusdem epistolae, Vnusquisque propriam mercedem accipiet secundum suum laborem. 2. ad Corinthios 9. Qui parce seminat, parce & metet. De terra autem bona Matthaei 13. dicitur, quaedam fecisse fructum centesimum, alia sexagesimum, & alia tricesimum. Matthaei 25. cap. pro diuersitate talentorum alij plus, alij minus lucrati sunt. Et Lucae 19. qui mina sibi gradita decem minas acquisiuit, maiori praemio affectus, quam qui quinque tantum acquisiuit. 1. ad Corint. 7. Beatior autem erit si sic permanserit: & sermo est de virginibus. Item in patria vnus maior est, & alius minor, vt patet ex illo Matth. 13. Qui minor est in regno caelorum, maior est illo. Et cap. 18. Quicumque humiliauerit se sicut paruulus iste, hic maior est in regno caelorum: ergo datur inaequalitas praemiorum.

Deinde recta ratio postulat, vt iuxta quantitatem meritorum, aut demeritorum sit quantitas praemij aut supplicij, iuxta illud 2. ad Corint. 5. Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi, vt referat vnusquisque propria corporis prout gessit, siue bonum, siue malum: quare vt imparibus demeritis respondent imparia supplicia, iuxta illud Apocalypsis 18. Quantius glorificauit se, & fuit in deliciis, tantum date

A illi tormentum, & luctum: ita consonum est rationi, vt imparibus meritis, & laboribus pro Deo perpeffis imparia respondeant praemia.

Imparia autem esse Sanctorum merita: eaque accrescere bonis operibus iustorum, imò & illis imparia praemia respondere in patria, definitum est in Concilio Tridentino sessione 6. cap. 10. & 16. & canone 24. & 32. Item in Concilio Thelensi autoritate Siritij Papae in Africa aduersus Iouinianum congregato, in epistola quadam illorum Patrum ad eundem Pontificem ita habetur. Agrestis vultus est, nullam virginariae gratiam, nullamque castitatis ordinem reseruare, promiscue omnia velle confundere, diuersorum gradus abrogare meritorum, & paupertatem quandam caelestium remunerationum inducere, quasi Christi vna sit palma, quam tribuat, & non plurimi abundant tituli praemiorum. Et in Concilio Florentino in decreto de purgatorio definitum est, Animas iustorum, quae nihil iam habent purgandum, in caelum mox recipi, & inueneri clarè Deum trinum & vnum sicuti est: pro meritorum tamen diuersitate, alium alio perfectius. Vbi non solum fundamentum, sed & conclusio proposita definita est. Miror autem Durandum in 4. distin. 49. quaestione 2. sic tepidè hac de re fuisse locutum, vt prius in solutione eiuusdem argumenti admittat beatos omnes esse aequales in visione diuinæ essentiae, atque in praemio essentiali, licet postea adhibeat secundam solutionem, asserensque oppositum esse melius & securius.

Quod si quis obicit parabolam illam Matth. 20. de denario diurno soluto omnibus operariis incipiendo à nouissimis, qui vna tantum hora laborauerunt, vbi pro imparibus laboribus & meritis videtur reddi aequale praemium. Respondetur, ibi quidem pro imparibus laboribus iuberi reddi aequale praemium: non tamen pro imparibus meritis. Voluit enim Christus Dominus ea parabola significare, quam praclare actum sit cum his, qui nouissima hora huius mundi, hoc est, ab aduentu Christi vsque ad consummationem saeculi, ad Ecclesiae vineam vocati sunt. Hi enim propter abundantem gratiam, quae soluto pretio nostrae redemptionis confertur hominibus, & propter tot auxilia sacramentorum, per quae nobis merita Christi applicantur, breuiori tempore, & minore cum labore plus promerentur apud Deum, quam qui in prima hora, hoc est, ab initio mundi vsque ad diluuium longo vitae tempore, & maiori cum labore in vinea Dei operam posuerunt, neque in hoc vlla eis facta est iniuria. Quia igitur multi in nouissima hora (vt Apostoli, quibus primitiae gratiae collatae sunt) plus meruerunt breuiori vitae tempore, quam omnes, qui per longum tempus vixerunt in prima hora, iubetur procurator incipere à nouissimis, vt non solum minorem laborem aequali praemio, sed etiam maius eorum meritum cumulatori praemio compenset.

Si quis etiam obicit: beatitudo cuiusque beati est summum bonum: sed summo bono non potest esse aliquid maius: ergo vnus beatus non est beatior altero. Dicendum est in primis, beatitudinem ex parte obiecti sumptam, hoc est, Deum ipsum, quo perfruuntur beati, esse summum bonum, neque vnum beatum frui hoc modo maiori bono, quam fruatur alius: beatitudinem tamen formaliter sumptam pro visione, in specie quidem esse summum bonum: ed quod nulla alia species eorum bonorum, quae in nobis sunt, possit esse tantum bonum, quantum in ipsa est: quoad indiuidua vero sub

Obiectio.

Responsio.

Alia obiectio.

Responsio.

Beatitudo qua ratione summum bonum.

sub ea contenta, nullum esse incommodum, quod unum sit maius bonum, quam aliud.

Post stabilitam conclusionem propositam, inquirendum restat, unde proveniat, quod inter beatos diuinam essentiam intuentes, alius alio perfectius eam intueatur. Scotus, Durandus, Nominales, ac reliqui, qui vel negant lumen gloriæ, vel dicunt non concurrere efficienter ad visionem, asserunt id provenire ex eo, quod pro quantitate meritorum Deus vni intensiorem, & clariorem visionem sui, quam alteri infundit.

Diuus Thomas verò, qui censet Deum mediante causa secunda efficere hanc visionem, melius respondet tribus aliis conclusionibus. Prima est. Id non proficitur ex eo, quod vnus videat per meliorem speciem. Hæc probatur, quia beati non vident per speciem, sed per essentiam diuinam concurrentem instar speciei intelligibilis.

Secunda est. Illa diuersitas visionis ex eo provenit, quod vnus beatus plus luminis gloriæ, quam alius participat. Hæc probatur, quia melior cognitio, vel oritur ex parte speciei, vel ex parte potentia: at hic non oritur ex parte speciei, vt supra diximus: ergo ex parte potentia: sed potentia & facultas ad videndum diuinam essentiam non continent intellectui secundum suam naturam, sed ratione luminis gloriæ, quo eleuatur ad videndum Deum: ergo quod vnus videat essentiam diuinam melius, quam alius, ex eo, quod participat plus luminis gloriæ, proficisci debet.

Tertia est. Quod aliquis participet plus luminis gloriæ, provenit ex eo, quod plus caritatis in via habuerit. Caritati namque, tamquam principio meritorum, respondet præmium, atque adeo lumen gloriæ, quo Deus videtur. Neque immerito: vbi enim est plus caritatis, est plus desiderij: desiderium autem quodammodo facit desiderantem aptum ad susceptionem rei desideratæ: unde congruum est, vt habenti plus caritatis, plus luminis tribuatur, quo Deum clarius intueatur.

Quo loco animaduerte, ex quantitate meritorum provenire, quod vnus recipiat plus luminis gloriæ, quam alius: radix verò potissima meritorum est caritas, licet ex aliis etiam capitibus accrescat meritum. Quod si vera est opinio eorum, qui affirmant pro quo cumque actu meritorio, etiam remisso, augerit statim in via caritatem secundum totam latitudinem meriti, tunc caritati viæ respondebit lumen gloriæ in patria, sin minus, respondebit non caritati viæ, sed latitudini toti meritorum viæ. Diuus Thomas verò rationem congruentiæ reddidit quare caritatis habenda sit ratio in reddendo præmio.

DISPUTATIO II.

Vtrum melior potentia intellectiua cum equali lumine gloriæ, clarius diuinam essentiam intueatur.

Quæstio hæc excitatur circa id, quod D. Thomas in responsione ad tertium, & in secunda conclusione ex tribus proximè assignatis affirmat: *ex maiori videlicet facultate intellectus, non naturali, sed gloriosa, provenire quod diuina essentia plus videatur: quare innuere videtur partem negantem, nempe meliorem potentiam intellectus cum equali lumine gloriæ non plus videre diuinam essentiam.*

Eandem partem amplectitur Scotus, vt probabilior, quam probat primo. Quoniam actus vi-

Molina in D. Thom.

dendi diuinam essentiam est supernaturalis: ergo sequitur proportionem solius virtutis supernaturalis, hoc est, luminis gloriæ. Aqua namque, quia non habet calorem natium, sed extraneum, non calefacit secundum proportionem suæ virtutis naturalis, sed secundum proportionem solius caloris aliunde recepti.

Secundò, quoniam meritum de condigno licet producat à libero arbitrio, quia tamen tota ratio meriti provenit ex gratia & auxilio Dei, quantitas illius æstimatur solum penes proportionem gratiæ, & auxilij Dei: ergo pari ratione quantitas visionis æstimabitur solum penes quantitatem luminis gloriæ.

Tertiò, visio non est maior aut perfectior, nisi propter maiorem vel minorem concursum Dei influentis cum intellectu, vicemque subeuntis speciei intelligibilis: sed non plus concurret Deus cum intellectu, quam sit quantitas luminis gloriæ: ergo naturale lumen intellectus non auget perfectionem, ac intentionem visionis beatificæ.

Quartò, quia ex contraria opinione sequeretur, aut visionem beatificam, aut lumen gloriæ non conferri beatis iuxta proportionem meritorum, quod non videtur admittendum. Consecutio probatur, quoniam si Angelo, & homini habentibus æqualia merita conferatur æquale lumen gloriæ, Angelus melius videbit diuinam essentiam, & cita visio non erit iuxta proportionem meritorum. Si verò Angelo detrahatur tantum luminis, quantum sufficit, vt visiones sint æquales, iam lumen non conferetur iuxta proportionem meritorum. Præterea, non vitatur absurdum, quod præmium non sit iuxta proportionem meritorum: quippe cum existente æquali visione in intellectu Angeli, melior voluntas illius eliciet maiorem amorem, & maiorem fruitionem, quæ duo partes sunt præmij essentialis: sit ergo, vt melior potentia naturalis nihil ad meliorem visionem diuinæ essentia, amorem, ac fruitionem conferat.

In contraria sententia est Caietanus 3. p. quæst. 10. articulo 4. ad secundum, meliorem scilicet potentiam cum equali lumine gloriæ melius videre diuinam essentiam. Vnde, inquit, si verbum diuinum assumeret naturam angelicam cum equali lumine gloriæ ei, cum quo assumpsit humanam naturam illa angelica melius videret, quæ im modo videtur humanæ assumptæ. Colligitque hanc suam sententiam ex Diuo Thoma eo loco. Cum enim Diuus Thomas argumentatus esset, quod natura angelica melius videret essentiam diuinam, quam anima Christi, eò quod haberet meliorem potentiam intellectus, respondet, gradus visionis beatificæ in beatis, magis attendi secundum ordinem gratiæ, hoc est, secundum quantitatem luminis gloriæ, in quo anima Christi excedit omnes angelos, quam secundum ordinem nature, in quo natura angelica excedit animam Christi. Cum autem dixerit, magis attendi secundum vnum, quam secundum aliud, planè docuit aperit secundum vtrumque attendi, sed præcipue secundum quantitatem luminis gloriæ: simulque interpretatur, quoties Diuus Thomas dixit, attendi secundum quantitatem luminis, vt in eo loco in corpore articuli, atque hoc loco, intellexerit præcipue. Quamquam hoc loco ad tertium non dicat, attendi secundum quantitatem luminis, sed secundum facultatem gloriolam: facultas autem gloriosa non dicit solum lumen, sed intellectum affectum lumine. In eandem sententiam inclinatur Scotus in 3. dist. 13. questione 4. Licet enim eo in loco non loquatur de intellectu, af-

K 4 firmat

Scoti Disputatio

Visionis beatificæ ex diuina lumine gloriæ participatione proficiscitur.

Luminis gloriæ visio, quæ beatis a quantitate meritorum, etiam remisso, augerit statim in via caritatem secundum totam latitudinem meriti, tunc caritati viæ respondebit lumen gloriæ in patria, sin minus, respondebit non caritati viæ, sed latitudini toti meritorum viæ.

Et argua re, quæ inuadetur.

DIUINA
D. THOMAS

